

Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond

Leader-meetme projektinäited

Euroopa maaelu arengu võrgustik

Euroopa maaelu arengu võrgustik (*European Network for Rural Development - ENRD*) aitab kaasa maaelu arengu programmide (MAK) tõhusale täitmisele kogu Euroopa Liidus (EL).

Iga liikmesriik on asutanud riikliku maaeluvõrgustiku (*edaspidi maaeluvõrgustik*), mis viib kokku maaelu arengus osalevad organisatsioonid ja asutused.

ENRD tagab riiklike maaeluvõrgustike, organisatsioonide ja asutuste vahelise võrgustikutöö EL tasandil.

Täpsem teave [ENRD veebilehel](http://enrd.ec.europa.eu) (<http://enrd.ec.europa.eu>)

Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond

Teabe vahetamine maaelu arengu programmide tegevuste kohta on riiklike maaeluvõrgustike ja Euroopa maaelu arengu võrgustiku tähtsaid ülesandeid.

Käesolev kogumik on üks ENRD välja antud kogumikest, mis aitab niisugust teabevahetust soodustada.

Igas kogumikus on toodud näiteid erinevat tüüpi projektidest, mis on saanud MAK kaasfinantseeringu ELi Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (*European Agricultural Fund for Rural Development - EAFRD*).

Käesolevas kogumikus keskendutakse Leader kohalike tegevusgruppide (*edaspidi tegevusgrupp*) tööle ja tuuakse eredamaid näiteid EAFRD projektidest, kus maaelu arengu edendamiseks kasutatakse Leader-lähenumist.

Teisi kogumikke saab alla laadida [ENRD veebilehe raamatukogust](#)¹ ja [MAK projektide andmebaasist](#),² mis sisaldavad hulgaliselt näiteid EAFRD toetatud maaelu arengu algatustest.

Trükise tekst on tõlgitud eesti keelde Maamajanduse Infokeskuse maaeluvõrgustiku büroo initsiatiivil. Trükise tõlkimist ja eesti keelse väljaande trükkimist on toetatud Eesti maaelu arengukava 2007-2013 tehnilise abi vahenditest.

Tegevtoimetaja: Rob Peters, EÜ Põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi üksuse juhataja. Käsikirja tekst valmis 2011. aasta juunis. Originaalversioon on inglisekeelne tekst.

Tänuavaldused

ENRD kontaktpunkti toimetajad: Tim Hudson, Pascale Van Doren, Judit Török

Kaanefoto: © Tim Hudson

Käesoleva väljaande sisu ei väljenda tingimata Euroopa Liidu institutsioonide seisukohti.

1 http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-library/eafnd_examples_of_projects_brochure_en/en/eafnd_examples_of_projects_brochure_en_home.cfm

2 <http://enrd.ec.europa.eu/projects/>

Sisukord

EAFRD Leader-meetme projektinäited

Sissejuhatus: Leader, kohalikud tegevusgrupid ja ELi maaelu areng	3
Leader-meetme parimad tulemused alt üles maaelu arengus: LEEDU	4
Uuenduslikkus on kohaliku tegevusgrupi liikumapanev jõud: WALES	6
Rahvusvaheline projekt toetab territoriaalset arengut: LUKSEMBURG, PRANTSUSMAA JA SAKSAMAA	8
Naaberpiirkondade kohalikud tegevusgrupid arendavad niššiturismi klastrit: AUSTRIA	10
Leader väärtustab kohalikke toidukaupu: PORTUGAL	12
Leaderi loodud lisaväärtus muutub peavooluks: HOLLAND	14
Kohalikud tegevusgrupid edendavad keskkonnahoidlikku lähenemist: WALLONIA, BELGIA	16
Uued kohalikud tegevusgrupid kasutavad rahvusvahelisi võimalusi: TŠEHHI VABARIIK, EESTI JA SLOVAKKIA	18
Leader-meetodi ülekandmine: SOOME	20

Leader, kohalikud tegevusgrupid ja ELi maaelu areng

Leader on mõiste, mis kirjeldab piirkonnapõhist lähenemist maaelu arendamisele. Leaderi nimetus tuleneb prantsusekeelse nime lühendist „Liaison **E**ntre **A**ctions pour le **D**eveloppement de l'**E**conomie **R**urale“ (tõlkes tähendab see „maaelu arenguks vajalike tegevuste vahelised seosed“). Leaderi idee pakkus 1990ndate alguses välja Euroopa Komisjon kui eksperimentaalse lähene-mise maaelu arendamisele. Leader-lähenemine on osutunud nii edukaks, et Euroopa Komisjon ei kasutagi seda sõna ELi maaelu arengu sõnastikus enam lühendina, vaid tavalise nimisõnana.

Leader-lähenemise aluseks on metoo-dika, mis keskendub maaelu arendamise tegevustes altpoolt tuleva algatuse põhimõttele. Tegevus hõlmab kohalikke ettevõtteid, kodanikeühenduste esinda-jaid, kohalikke asutusi, kes on ühinenud avaliku ja erasektori partnerlusteks. Leader-partnerlust teatakse kohaliku tegevusgrupina. Tegevusgrupid saavad eelarve EAFRDst ja tegevusgrupp otsus-tab ise, milliste projektide arendamiseks oma maapiirkonnas EAFRD eelarvet kasutada. Otsuste tegemine toimub vastavalt tegevusgruppide kohaliku arengu strateegiale ja kõik EAFRD eelarvest rahastatavad ja tegevusgruppide poolt heakskiidetud projektid peavad vastama sellele strateegiale. Kohaliku arengu strateegiad koosnevad tegevustest ja eesmär-kidest, mis on määratletud kohaliku kogukonna tehtud ettepa-nekute põhjal maaelu arendamiseks tegevusgrupi piirkonnas. Selline lähenemine tagab, et Leaderi tegevuste algatajateks on

kohalikud inimesed, mis annab nendele tegevustele lisaväärtust. Maakogukonnad on tõenäoliselt enam huvitatud osalemisest toetusprojektides, mis teostatakse nende endi huvides.

Leader-lähenemise teevad eriliseks mitmed lisaväärtust andvad tegurid. Üks neist on uuendlikkus, mille eesmärgiks on julgustada tegevusgruppe proovima uusi meetodeid maaelu arendamiseks oma territooriumil. Leader on äärmiselt tõhusalt kannustanud tegevusgruppe läbi viima mitmesuguseid sotsiaal-majanduslikke ja keskkonnaalaseid uuenduslikke tegevusi kogu Euroopas.

Teiseks tähtsaks teguriks Leader-metoodika juures on Euroopa aspekt. Tegevusgruppide EAFRD eelarve üks osa on mõeldud rahvusvahelisele koostööle, mis annab maaelanikele võimaluse õppida teiste riikide maainimeste kogemustest ja saada neilt uusi ideid maaelu arengu projektide läbiviimiseks. Selline tegevusgruppide vaheline koostöö on olnud vastastikku äärmiselt kasulik paljude maapiirkondade jaoks kogu Euroopas. Rahvusvaheline

koostöö ja võrgustikutöö on tegevusgruppide kohaliku arengu strateegiates tähtsal kohal.

Euroopa Liidus rakendab Leader-lähenemist ligikaudu 2200 tegevusgruppi ning neid asutatakse järjest juurde. tegevus-gruppidele on eraldatud 5.5 miljardit eurot EAFRD toetust, mis investeeritakse kohalikelt kogukondadelt tulevate algatusete läbiviimiseks maaelu arendamise seisukohalt prioriteetsetesse

valdkondadesse, näiteks ettevõtete konkurentsivõime tugevdamine, keskkonnahoidlikkus, majanduse mitmekesistamise ja elukvaliteedi parandamine.

Kogumikus on Leader-lähenemise illustreerimiseks toodud väike valik projekte. Need üheksa lugu näitavad ilmekalt, mida Leaderi abiga on võimalik teha. Rõhutatakse ka lisaväärtust, mida see populaarne ja produktiivne maaelu arengu meetod annab.

Kogumik on koostatud Leader-lähenemise ja tegevusgrupi rollist ELi maaelu arengu tegevustes³ veebiraamatukogusse

koondatud materjali põhjal. Materjaliga saab tutvuda ENRD veebilehe vastavas osas⁴. Leaderi veebiraamatukogusse lisati hiljuti ka ENRD Leader allkomitee raames loodud kolme Leaderi fookusgrupi aruanded.

Euroopa Komisjoni 2009. aastal asutatud fookusgrupid uurisid Leaderi tegevusi kogu Euroopas eesmärgiga määratleda probleeme, tõsta esile hea tava näiteid ja anda soovitusi Leader-meetodi rakendamise täiustamiseks. Fookusgrupid tegelevad Leader-lähenemise teabe levitamise meetodite, uuenduslikkuse ja koostöömeetmetega.

3 EL tasandil kontrollib Leader-meetodi rakendamist ENRD juhtkomitee Leaderi allkomitee.

4 http://enrd.ec.europa.eu/rural-development-policy/leader/en/leader_home_en.cfm

Leader-meetme parimad tulemused alt üles maaelu arengus: tegevusgrupid toetavad kogukonna prioriteetseid projekte Leedus

Maaelu arendamise projekti, mille on algatanud maaelanikud kohaliku kogukonna probleemide käsitlemiseks, nimetatakse alt üles lähenemisega projektiks. Kõik Leaderi projektid järgivad alt üles lähenemisviisi ja nende tegevused koondavad erineva taustaga inimesi, kes jagavad ühiseid eesmärke.

Tegevusgruppide partnerluste tegevusmeetodid aitavad kaasa alt üles lähenemisviisi rakendamisele Leaderi projektides. Iga tegevusgrupi koosseis on läbilõige kohalike kogukonnast. Tegevusgruppide liikmed esindavad teiste hulgas kohalikke omavalitsusi, ettevõtjaid, sotsiaalseid organisatsioone ja keskkonnaorganeid. Erinevate sektorite esindajatest koosnevad tegevusgrupid moodustavad suure teadmiste ja oskuste baasi ja tagavad huvide võrdse esindatuse.

Mitmesektorilise struktuuriga tegevusgruppe leiab kõikidest liikmesriikidest ja tüüpilise tegevusgrupi struktuuri näitena võiks tuua Kaunase piirkonna tegevusgrupi Leedus (Kauno R. tegevusgrupp), kuhu kuuluvad kohalike omavalitsuste, külaseltside, noortegruppide, taluliidu ja spordiklubide esindajad, keskkonnaspetsialistid ja ettevõtjad. Kesk-Leedus asuva tegevusgrupi liikmed on moodustanud tegevusgrupi juhatuse, mida toetavad mitmed allkomiteed. Need on moodustatud selleks, et paremini ära kasutada tegevusgrupi liikmete oskusi erinevates teemavaldkondades. Selline lähenemine on tavapärane kogu ELis. Kaunase piirkonna tegevusgrupi allkomiteede teemadeks on maaettevõtluse areng, külade uuendamine ja sotsiaalse kogukonna küsimused.

Kõik nimetatud teemavaldkonnad on Kaunase piirkonna tegevusgrupp määratlenud Leader projektitoetuse prioriteetidena. Prioriteetid sõnastati tegevusgrupi kohaliku arengu strateegia koostamise etapis. Kohaliku arengu strateegia on samuti Leader-meetodi alt üles lähenemisviisi üks tunnusjooni.

Kohaliku arengu strateegia

Kõik tegevusgrupid peavad koostama kohaliku arengu strateegia enne, kui hakkavad maaelu arendamise projektidele EAFRD toetusi määrama. Kohaliku arengu strateegia koostamiseks viiakse läbi tegevusgrupi territooriumi põhjalik hindamine, et määratleda kohalike inimeste arvamuste põhjal piirkonna arendamise prioriteetid. Tegevusgrupid selgitavad välja ka kitsaskohad, mille käsitlemiseks peaks maaelanike arvates Leaderi toetusi kasutama. Kohaliku arengu strateegia väljatöötamiseks tuleb pidada mitmeid konsultatsioone, et lõpptulemusena oleks tegevusgruppidel kindel suund, mis lähtub alt üles lähenemisest.

Kohaliku arengu strateegia üldine formaat on kõikide tegevusgruppide puhul enam-vähem ühesugune, kusjuures kohaliku kogukonnaga konsulteerimise meetod võib igas tegevusgrupis olla erinev. Kaunase piirkonna tegevusgrupp kogus kohalike elanike, ettevõtete ja organisatsioonide ideid ja arvamusi ning rühmitas need probleemide ja võimaluste paremaks hindamiseks erinevate teemade kaupa, näiteks „Saavutused“, „Stagnatsioon“, „Kriis“ ja „Lootus“. Tegevusgrupi vabadus kasutada oma piirkonna jaoks kõige sobivamaid meetodeid tagab, et selle tulemusena koostatud kohaliku arengu strateegia on ainuomane just antud territooriumile, mis on samuti Leaderi alt üles retsepti üks olulisemaid koostisosi.

Territooriumile ainuomased prioriteetid, mille määratlesid Kaunase piirkonna maaelanikud, lähtusid suurest soovist leida

kultuuritraditsioonide säilitamiseks sobivaid viise. Nagu paljudes teistes Euroopa maapiirkondades, on kultuuriline identiteet äärmiselt tähtis ka Leedu maapiirkondade jaoks, ning see sõnum kajastub selgelt kohaliku elu strateegias. Kaunase piirkonna inimeste jaoks oli kõige olulisemaks prioriteediks maapiirkonna infrastruktuuri arendamine. Inimesed said aru, et kaasaegse infrastruktuuri loomisega saaks ära kasutada turismi ja haridusega seotud võimalusi.

Vastuseks alt üles tehtud ettepanekutele määratles kohaliku arengu strateegia toetuste kategooria, mille abil on kohalikel tegevusgruppidel võimalik luua traditsioonilisi käsitöökeskusi. Kaunase piirkonna tegevusgrupi esimees Vytautas Zubas selgitas et seda meedet saab kasutada traditsioonilise käsitöö tehnoloogialiinide rajamiseks, traditsioonilise käsitöö turgude pidamiseks ning hoonete ehitamiseks käsitööõppe ja koolituste läbiviimiseks. Zubas lisas: „Kutselise käsitöö oskused hakkavad meie territooriumil kaduma ning usume, et nõudluse ja pakkumise tekitamine meie käsitöösektoris annab võimaluse uuele käsitööliste põlvkonnale. Samal ajal aitab see säilitada ja tugevdada meie traditsioonilist kultuuripärandit. Meie arvates toimib siin hästi kõik-võidavad-põhimõte ning kogukond kasutabki juba Leaderi toetust selleks, et välja töötada uus maaelu arengu infrastruktuur käsitöösektoris.“

EAFRD toetus maaelu arengu tegevusteks

Kaunase piirkonna kohalikul tegevusgrupil on selle sektori arendamise kohta tuua väljapaistev projektinäide. Tegemist on maakäsitöökeskusega, mille asutas kohalik muuseumiorganisatsioon Biliūny kūlas. Keskuse kogumaksumus oli ligikaudu 390 000 eurot. Uue hoone rajamiseks ja inventari soetamiseks saadi tegevusgrupi kaudu 67 911 eurot EAFRD toetust ja 45 133 eurot riikliku kaasfinantseerimisena. 80m² käsitöökeskuse ehitamisel kasutati traditsioonilisi puitkonstruktsioone. Keskuses saab tutvuda mitmesuguste traditsiooniliste käsitööharudega, näiteks rauatöötlus, puutöö ja tekstiili valmistamine.

Suur, mitut kasutusvaldkonda hõlmav pind, on kujundatud keskuseks, mida saab kasutada näitusesaalina ja koolituste läbiviimise kohana. Projekti üks läbiviijatest, Juozapas Liekis, on keskuse tulevikuperspektiivide osas entusiastlik: „Hakkame kohaliku kogukonna liikmetele ja turistidele osutama mitmesuguseid erinevaid ja huvitavaid teenuseid. Meie programm hõlmab traditsiooniliste käsitööharude ja etniliste kultuuritraditsioonide tutvustamist. Käsitöölised ja rahvakunstnikud saavad jagada kogemusi käsitööoskuste elava demonstreerimise vahendusel, mille juurde antakse selgitusi töömeetodite kohta. Projekt

”*Meie arvates toimib siin kõik-võidavad-põhimõte ning me kasutame Leaderi toetust selleks, et töötada välja uus maaelu arengu infrastruktuur käsitöösektoris.*”

Kaunase piirkonna tegevusgrupi juhatuse esimees Vytautas Zubas

© Kaunas District Region LAG

innustab noori huvituma traditsioonilisest rahvakäsitööst, mida nad võiksid kaaluda oma kutsevalikul. See aitaks osaliselt lahendada noorte tööpuuduse probleemi.“

EAFRD projekt aitab kaasa maaelu arengu eripära kasutamisele kohaliku maaelanikkonna huvides osutades teenuseid külastajatele ja võimaldades kohalikel käsitööettevõtjatel omandada erinevaid oskusi. Uus infrastruktuur, uued rajatised ja teenused, mille arendamise initsiatiiv on tulnud kohalikul elanikkonnalt, aitavad suurendada kogukonna eneseusku ja annavad tuge uute projektide tekkimiseks. Kõik see kehtib ka Kaunase piirkonna tegevusgrupi puhul ja taoliste altpoolt tulnud algatuste tulemuste kõrge kvaliteet aitab kohalikul tegevusgrupil saada uusi värskeid ideedega projektitaotlusi, mis vastavad Leader tegevusgrupi kohalikule arengustrateegiale.

Teave tegevusgruppide kohalike arengustrateegiate ning tegevusgruppide toetatud alt üles lähenemisviisil põhinevate projektide kohta Kaunase maapiirkonnas on kättesaadav veebi-aadressil (<http://kaunorvvg.lt/en/about-us>).

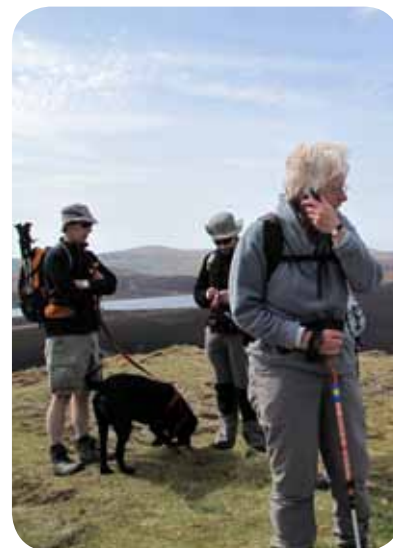
Tegevusgrupi meetodid hõlmavad maaelu edukaks arendamiseks tähtsamaid põhikoostisosi.

Uuenduslikkus on kohaliku tegevusgrupi liikumapanev jõud: Leaderi projekt kohandab uusi tehnoloogiaid ja rakendab uusi meetodeid Walesis

Uuenduslikkusel on Leader-metoodikas keskne osa ning antud põhikriteerium on äärmiselt tõhus julgustamiseks maapiirkondi otsima uusi arendusideid. Muljetavaldavad tulemused on aastate jooksul selgelt näidanud, et tegevusgruppidel on tohtu potentsiaal uute loovate võimaluste määratlemisel ja uuenduslike lahenduste leidmisel kohaliku arengu probleemidele.

Leader-meetod hõlmab maaelu arendamises mitut liiki uuenduslikkust, mis hõlmab nii poliitikaprogramme kui ka kohaliku tasandi projekte. Paindlikkus on sellise metoodika üks edutegureid. Leader-lähenemise uuenduslikkus väljendub järgmistes vormides:

- **Uutmoodi töötamine.** See tähendab maaelu arendamise viisi, kus rakendatakse uusi ideid, kasutatakse uut tehnoloogiat, keskendutakse alternatiivsetele turgudele, viiakse kokku erinevaid sektoreid ja sidusrühmi uudse võrgustikutöö kaudu, toetatakse uusi prioriteetseid rühmi või leitakse uusi lahendusi sotsiaalsetele-, majanduslikele- ja keskkonnaküsimustele.
- **Uute toodete ja teenuste arendamine.** Uued tooted ja teenused on sageli uuenduslike töömeetodite katsetamise tulemus. Uusi tooteid ja teenuseid võib arendada uute või uudsete meetodite, partnerluste, tehnoloogiate, protsesside, uuringute ja mõtlemise kaudu.
- **Läbiproovitud meetodite rakendamine uutes olukordades.** See on samuti tunnustatud tõhus meetod kohaliku eripära arvestavate ja uudsete maaelu arenduste loomiseks. Sellist tüüpi uuenduslike tegevuste läbiviimist lihtsustab teadmiste ülekandmine erinevate piirkondade või liikmesriikide vahel.

© Montgomeryshire Wildlife Trust – e-mail March 16

Leader on kogunud suure pagasi praktilisi maaelu arendamise kogemusi eelnimetatud uuenduslikest meetoditest, mille kohta leiab täpsemat teavet ENRD kodulehelt [Leader-teabe](#)⁵ lingi alt.

Maaelu uuenduslikkus Ühendkuningriigis

Kõik liikmesriigid täiendavad oma uute-uuenduslike tegevusgruppide projektidega eelnimetatud Leader-teabe raamatukogu. Ühendkuningriigist Walest võib tuua huvitavaid näiteid selle kohta, kuidas alternatiivsete töömeetoditega loodi uusi tooteid ja teenuseid kohandades läbiproovitud meetodeid uue olukorraga.

Infotehnoloogia uudne kasutamine maaturismiteenuste osutamisel on üks Walesi tegevusgruppide projekte, mille läbiviimiseks saadi EAFRD toetust. Uuenduslikud turismiteenused hõlmasid muu hulgas satelliit tehnoloogia kasutamist ardejahil, mp3 ökoturimi rakendusi teadlikkuse tõstmiseks keskkonna majandamise alal looduskaitsealadel ja veebikaamerate kasutamist virtuaalseteks talukülalusteks.

Aaretejaht satelliidi abil osutus populaarseks turismiatraktsiooniks igas vanuses turistide hulgas. See põhineb geopeituse mängul, kuid siin kasutatakse vähem häirivaid „maapeituse“ võtteid (<http://rock.geosociety.org/earthcache/intro.htm>). Geopeitus viib turistid geoloogiliselt huvipakkuvatele matkadele *Clwydian*

uplands (www.clwydianrangeaonb.org.uk) metsamaadel. Turistid võivad tagatisraha tasumisel üürida väikese käeshoitava GPS seadme, millele programmeeritakse marsruut, mille inimesed seadme juhtimisel läbivad.

Clwydian Range maapiirkonna ametnik David Shiel selgitab: „Metsal on rääkida huvitavaid lugusid iidsetest matmispaikadest, mis on enam kui 4000 aastat vanad, ajaloolistest 18. ja 19. sajandist pärit tinakaevandustest ja mahajäetud talukohast, mis on peitunud puude varju. Puud istutati mäekülgede katmiseks 1960ndate aastate alguses. See on geopeituse rajaks ideaalne koht, sest lugu, mida see jutustab, on puude all peidus“. Clwydiani satelliitmatkarajad said Cadwyn Clwyd kohalikul tegevusgrupilt 30 000 naelsterlingit (see võrdub 35 000 euroga) toetust, mis moodustab osa Flintshire ja Denbighshire piirkonna kohalike kogukondade ja ettevõtluse elavdamise kolmeaastasest projektist.

Walesist on tuua veel üks näide. Powys kohalik tegevusgrupp andis toetust Glaslyni e-matkaraja projektile digitaalse tehnoloogia kasutamiseks uudsete audiomatrade läbiviimisel Glaslyni looduskaitsealal. Leaderi ökoturismiprojekti kaasfinantseeritakse 7430 naelsterlingiga (vastab ligikaudu 8250 eurole) EAFRD fondist eesmärgiga muuta sihtkoht turistidele atraktiivseks, pakkuda neile meelelahutust ja jagada teadmisi. Audiomatkad ja nutitelefoni rakendused sisaldavad nii matkajuhiseid kui ka lugusid, mida jutustavad projektipiirkonnas elavad inimesed. Matkateema digitaalse salvestuse saab **tasuta alla laadida** (www.montwt.co.uk/audiotrail.html) ja seejärel kohapeal ette mängida standardse MP3 seadmega, mis on näiteks mobiiltelefonis või väikeses kaasaskantavas muusikapleieris.

© ourwelshfarm.co.uk

”See on fantastiline projekt, mis toob toimiva talu igapäevaelu otse kodudesse ja klassiruumi.”

leuan Sherwood, Bridgendi maakonnakoogu

Projektis osaleja Cliff Webb selgitab: „See Leader-projekt aitab edendada looduskaitseala ja kohaliku piirkonna kultuurialalugu. Samuti suurendab projekt külastajate teadlikkust selle kohta, kuidas mägi-piirkondade õige majandamine ja sobivate põllumajandusmeetodite kasutamine aitavad kaasa eelkõige looduse kaitsmisele, kuid toovad ühiskonnale ka muud kasu, millest teatakse vähem, näiteks vähendavad üleujutusohu ja ladustavad süsinikku. Meie kasutame kaasärgset tehnoloogiat uuenduslikult ja meelelahutuslikult, mis aitab jõuda laiemale ringkonnale külastajateni.“

Sarnast õpetlikku eesmärki täidab ka Bridgendi virtuaalne talukülastus. Leader-projekt käivitati põllumajanduslike teadmiste andmiseks laiemale elanikkonnale ning sai selleks 38 075 naelsterlingit (võrdub ligikaudu 43 500 euroga) EAFRD toetust. Bridgend tegevusgrupile määratud EAFRD toetuse abil pandi Blackmilli asuvasse tallu üles viis veebikaamerat, et Interneti teel saaks jälgida talu igapäevast elu. Tegevusgrupi interaktiivne **veebileht** (www.ourwelshfarm.co.uk) annab inimestele võimaluse tutvuda kõigega alates toidu tootmisest lõpetades keskkonnahoiuga. Projekti edu tunnustati eelmisel aastal Walesi põllumajandus- ja maaelulase hariduse auhinnaga, mis rõhutab põllumajandusettevõtjate tähtsat rolli noortele teadmiste andmisel.

Lisaks õppevahendi rollile on virtuaalsete talukülastuste eesmärk tekitada inimestes soov külastada maapiirkondi. Bridgendi maakonnakoogu maaelu arengu juhataja leuan Sherwood on projekti suhtes väga entusiastlik ja märgib: „See on fantastiline projekt, mis toob toimiva talu igapäevaelu otse kodudesse ja klassiruumi. See on tõepoolest tippasemel õppevahend.“ Ta lisab: „Leader-initsiatiivi katseprojektina on seda saatnud suur edu.“

Walesi maaeluvõrgustiku⁶ kodulehelt saab lisateavet Leaderi projektide kohta Walesis.

Leaderi tugevus on tema võime toetada mitmesuguseid uuenduslikke tegevusi maapiirkondades.

Rahvusvaheline projekt toetab territoriaalset arengut: Moselle veiniettevõtjate vastastikused huvid kannustasid piiriülesele koostööle

Koostöö maapiirkondade vahel võib anda häid lisaväärtusega tulemusi. Leader-meetme rakendamise juhend aitab tegevusgruppidel läbi viia EAFRD projekte, mis hõlmavad koostööd rahvusvahelisel tasandil.

8

Leader tegevusgruppide üks osa tööst on oskusteabe jagamise soodustamine Euroopa maapiirkondade tegevusgruppide, ettevõtete ja organisatsioonide vahel. Tegevusgruppid esitavad koostööprojektide kohta sageli mitmeid küsimusi, näiteks „Kuidas me alustame?“ või „Mida peame tegema?“ Niisugustele küsimustele vastamiseks on koostatud *ENRD koostöö juhend*⁷.

Nimetatud samm-sammult juhiseid andvas käsiraamatus märgitakse, et paljud rahvusvahelised koostööprojektid saavad teoks, kui erinevate riikide inimesed mõistavad, et neil on midagi ühist. Sellised inimesed (ja nende organisatsioonid) saavad koonduda ühiste huvide alusel ja viia läbi vastastikku kasulikke tegevusi. Sel viisil hakkasid koostööd tegema ka Luksemburgi, Saksamaa ja Prantsusmaa tegevusgruppid, mille piirkonnad asuvad Moselle jõe kaldal. Nende ühiseks huviks oli konkurentsivõime tugevdamine kohalikus veinisektoris ja selle alusel töötati antud teema arendamiseks välja rahvusvaheline koostööprojekt.

Koostöö konkurentsivõime suurendamiseks

Kolme riigi Moselle veinide ajalugu ulatub tagasi Rooma aegadesse. Piirkond oli kuulus erinevate veinisortide tootjana; veinisortide hulka kuuvad nii prantsuse Gris de Toul Grey kui ka saksa Riesling ja luksemburgi Crémants. Kõik need veinid väljendavad kultuuririkkust, mis sisaldub aeganõudvas veinitegemise protsessis ja kohalikes Moselle traditsioonides.

Viimaste aegade üleilmastumise trend avaldub ka suurenevas kaubanduslikus surves Moselle viinamarjaistandustele. „Uue maailma“ veinide sissevool sunnib järjest enam traditsioonilisi veinimärke otsima konkrentsis püsimiseks uusi võimalusi. Lisaks ühisele turusurve probleemile tuleb nende maade veinitootjatel tegeleda teistegi sarnaste tootmisküsimustega, mis on seotud ootamatute tingimuste, raske maastiku, kõrgete standardite ja suurenevate tootmiskuludega.

Neid probleeme on varemgi püütud lahendada maaelu arengu tegevuste abil siseriiklikul tasandil, kuni kolme Moselle piirkonna esindajad korraga leidsid, et kollektiivse tegevusega on võimalik saavutada sünergia. Philippe Eschenauer Luksemburgi Miselerland tegevusgrupist selgitab: „Meil kulus kaks aastat selleks, et koondada ligikaudu 20 partnerit Leader-projekti alla, millele panime nimeks „Terroir Moselle“. Meie koostööloosung on „Koos oleme tugevamad“, mis võtab päris hästi kokku meie projekti eesmärgid.“

Koostööprojekti raames on koostatud strateegia, mille põhieesmärk on tugevdada tegevusgruppide territooriumidel toodava veini rahvusvahelist mainet. Thomas Wallrich Moselfrankeni tegevusgrupist Saksamaal selgitab: „Terroir Moselle“ projekti-partnerid hõlmavad kolmes riigis ligikaudu 4000 veinitootmisettevõtet ja 10 500 hektarit viinamarjaistandusi. Enam kui 220 selle piirkonna küla, sõltub veinikaubandusest ja veiniturismist, seega võib meie projekt potentsiaalselt suurt kasu tuua.“

7 http://enrd.ec.europa.eu/leader/2007-2013/tnc-guide/en/tnc-guide_home_en.cfm

Kõige euroopalikumad veinid

Turunduskulud hõlmavad suurima osa rahvusvahelise koostööprojekti 250 000 eurosest eelarvest. 55% kogueelarvest moodustas EAFRD toetus tegevusgruppide fondist, mis oli suunatud ettevõtete konkurentsivõime tugevdamiseks. Rahvusvahelise koostööprojekti juhtimiseks palgati osalise tööajaga koordinaator, kelle ülesandeks oli võrgustikutöö koordineerimine veiniettevõtjate vahel erinevate tegevusgruppide piirkondades.

Leader ettevõtjate arendamise projekti esimesed tulemused näitasid, et Moselle veinide eriomast rahvusvahelist identiteeti on võimalik enda huvides ära kasutada. Koostööprojekti tulemusena saavad Terroir Moselle partnerid reklaamida oma tooteid „kui kõige euroopalikumad veinid“, kuna Moselle veinide omadused on ühised kõigis kolmes kõnealusel riigis. Selline ainulaadne tunnuslause aitab projektil veinide turundamisel keskenduda eelkõige väljaspool Moselle piirkonda asuvatele turgudele.

Veiniettevõtjatevaheline koostöö Euroopa tasandil laieneb pidevalt ja ühine teavitustöö on hakanud Moselle toodete tuntust suurendama. Veiniturism kuulub samuti Leader-projekti toetatavate tegevuste hulka ja koostamisel on asjakohased kampaaniad, mille eesmärk on meelitada uusi ja korduvkülastajaid Moselle piirkonda. Turismistrateegiad ei rajane ainult lugudel headest veinidest, rõhutatakse ka Moselle teisi põhiväärtusi – looduskeskkonda, väljapaistvaid maastikke ja multikultuurseid traditsioone.

„Meie koostööloosung „Koo oleme tugevamad“ võtab päris hästi kokku meie projekti eesmärgid.“

Philippe Eschenauer, tegevusgrupp Luksemburgi Miselerland

Terroir Moselle viinamarjakasvatavate rahvusvahelisest koostööst võivad lisaks nii viinamarjakasvatuse kui ka veinivalmistusteaduse. Selle näitena võib tuua uut rahvusvahelist kvaliteediahinda „Schengen Prestige“, mis omistatakse klassikalistele veinidele. Schengen Prestige Harta liikmete kokkuleppe kohaselt saavad Schengen Luxury Charter kaubamarki kanda tooted, mis on läbinud spetsiaalsed testid ja vastavad rangetele kvaliteedinäitajatele. Harta loomiseks polnud vaja tegevusgruppide toetust, mis näitab ilmekalt, milliseid lisaväärtusi võib luua juhul, kui maettevõtted otsustavad teha koostööd, olles eelnevalt saanud selleks tõe Leaderi projektist.

Terroir Moselle rahvusvaheline koostöö tuli välja veel ühe uendusliku ideega – tehti ettepanek panna käima uus „veinilaev“, millest saaks ujuv reklaam Moselle piirkonna veiniteenustele. Laev tegutseks mobiilse teabekeskusena Moselle veinientusiastide jaoks ja viiks läbi reise, mis on kavandatud nii, et kõik jõeäärsed alad saaksid veiniturismist kasu.

Täpsemat teavet Leaderi projekti veinilaevast ja Terroir Moselle rahvusvahelise koostööprojekti teistest tegevustest saab veebilehelt www.terroirmoselle.eu ja tegevusgruppide esindajatelt:

- Prantsusmaa – tegevusgrupp Pays Terres de Lorraine**
- *Peggy Dangelser* (leader.terresdelorraine@yahoo.fr)
- Saksamaa – tegevusgrupp Mosel**
- *Helmut Ulmen* (Helmut.Ulmen@Bernkastel-Wittlich.de)
- Saksamaa – tegevusgrupp Moselfranken**
- *Thomas Wallrich* (info@lag-moselfranken.de)
- Luksemburg – tegevusgrupp Miselerland**
- *Philippe Eschenauer* (philippe.eschenauer@miselerland.lu)

Nõuandeid Leader koostööprojektide kavandamise ja täitmise kohta saab riiklike maaeluvõrgustike ja ENRD kodulehelt.

Naaberpiirkondade kohalikud tegevusgrupid arendavad niššiturismi võrgustikku: koostöö suurendab Austria Tirooli piirkonna tuntust mägironijate paradiisina

Lääne-Austria tegevusgrupid teevad koostööd selle nimel, et Tirooli piirkond saaks tuntuks mägironijate kompetentsikeskusena. Leader-koostöö põhineb majandusliku tulu jagamisel ja keskkonnaväärtuste kaitsmisel.

Eelnevalt oli juttu sellest, kuidas jõgikonna ühised jooned said aluseks mitme riigi rahvusvahelisele koostööle Leaderi projekti raames. Samamoodi võivad ühe riigi geograafilised iseärasused anda tõuke tõhusale tegevusgruppide koostööle riiklikul tasandil. Leaderi projektitöö Austrias Tirooli mägiapiirkonnas näitab, kuidas see tegelikkuses toimib.

Ühised geograafilised jooned, näiteks mäed, jõed, metsad ja rannajooned on sageli aluseks ühesuguses looduslikus keskkonnas tegutsevate tegevusgruppide koostööprojektidele. Niisamuti Tiroolis, kus mäed pakuvad kohalikele kogukondadele nii sarnaseid võimalusi kui ka probleeme.

Tegevusgruppide koostöö Tirooli mägironimisprojekti osas sai alguse 2006. aastal. Projekti algatasid kaheksa tegevusgruppi koostöös mitme kohaliku turismiühinguga. Partnerlus tuli kokku selleks, et suurendada ühiste jõupingutustega piirkonna turismipotentsiaali. Partnerite eesmärk oli leida uusi meetodeid, kuidas meelitada turiste aastaringelt Tirooli piirkonda külastama. Ettevalmistava töö käigus määratleti ühised eesmärgid ja hinnati nende saavutamise võimalusi. Protsessi käigus järgiti **ENRD koostööjuhiste paketi**⁸ seda osa, mis puudutab koostööprojekti algatamist tegevusgruppide vahel ja ühiste projektieesmärkide valimist.

Tirooli projekti esimestel koosolekutel jõuti ühiselt otsusele arendada piirkond maailmaklassi mägironimise sihtkohaks, kus mägironimisega saab tegeleda igal aastaajal ja iga ilmaga.

© Mike Gabl

Tegevusgruppide koostöö aitas koordineerida ja ellu viia kampaaniat „Mägironijate paradiis“, millega reklaamiti Tirooli piirkonda rahvusvahelisel tasandil.

Mägironijate paradiisi projekt

Kõikidele koostööprojektidele tuleb kasuks tugeva juhtpartneri olemasolu. Juhtpartner võib taotleda oma tegevuseks ressursse EAFRDlt. Juhtpartner etendab strateegilist rolli projekti tegevuste täitmise kontrollimisel ja teadmiste jagamise koordineerimisel projektipartnerite vahel. Tirooli Imst tegevusgrupile tehti 2006. aastal ülesandeks täita juhtpartneri rolli Mägironijate paradiisi projektis. Imst tegevusgrupp täidab seda funktsiooni tänaseni.

Imst tegevusgrupi juht Peter Thaler selgitab: „Eeldasime, et töö, mis hõlmab kaheksast tegevusgrupi partnerlusest koosneva projekti juhtimist, on kindlasti aeganõudev, seetõttu otsustasime oma koostöötoetused ühendada ja palgata Mägironijate paradiisi projekti juhtimiseks kutsete koordinaatori.“

Peter Thaler jätkab: „Meie arvates oli tähtis, et see inimene oskaks teistega suhelda, sest kindlasti oli vaja leida võimalusi, kuidas tasakaalustada erinevaid huvisid, samas peaks koordinaator olema hea tehniline ekspert, kes suudaks anda omapoolse panuse projekti üldise visiooni kujundamisse.“

Osalt tänu sobivale projektikoordinaatorile, osalt juhtpartneri pühendumisele ja teiste partnerite entusiasmile, saavutas Tirooli Mägironijate paradiisi projekt suures osas seatud eesmärgid. Piirkond on täna tuntud mägironimise kompetentsikeskusena ning turismiettevõtjad teevad jätkuvalt koostööd, et klasteri võimalusi ära kasutada.

Tegevusgruppide investeeringute tulemusena on aastate jooksul rajatud uusi mägironimiskohti ja infrastruktuur, mis aitab koordineerida tegevust turistide koormuse ja majandusliku tulu jagamise seisukohast kogu piirkonnas. Tegevusgruppide piirkonnad arendavad erinevaid niššitooteid ja õpivad üksteiselt tegevuse käigus. Näiteks tegevusgrupid, kelle tegevused keskenduvad lastele ja algajatele mõeldud mägironimisteenuste arendamisele, saavad jagada oskusteavet jääronimisteenuste arendavatele tegevusgruppidele. Projekti juhtkomiteesse kuuluvad keskkonnaasutused aitavad jälgida, et tegevusi arendataks igati keskkonnahoidlikult.

Partnerite koostöö

Aastatel 2007–2010 investeerisid erinevad tegevusgrupid Tirooli projekti 670 000 eurot (sh 48% Leaderi toetus). Koostööprojekti peamine tulemus oli Mägironijate paradiisi koduleht (www.climbers-paradise.com).

Veebileht loodi kõikide projektipartnerluses osalevate tegevusgruppide huve silmas pidades. Peter Thaler märgib: „Portaal toimib teabekeskusena ning on väga oluline, sest meie arvates on Internet peamine kommunikatsioonimeedium, mida mägironijad kasutavad sihtkohtade valimisel.“

Mitme osapoollega projekt on koondanud tohutu hulga väärtuslikku teavet mitmel teemadel alates partnerite koostööst kuni turismivõrgustike töö korraldamiseni. Täpsemat teavet partnerite koostööst ja Mägironijate paradiisi projekti teiste tegevuste kohta saab Imst tegevusgrupist (www.regio-imst.at).

” Mida suurem on projekt, seda tähtsam on teabevahetus sidusrühmade vahel. ”

Peter Thaler, tegevusgrupi Imst juht

© Mike Gabl

Keskkonnaalased partnerid saavad anda kasuliku panuse sotsiaalmajanduslikesse koostööprojektidesse.

Leader väärtustab kohalikke toidukaupu: Portugali pilootprojekt näitab sotsiaalmeedia arengupotentsiaali

Leader-projektid on alati toetanud maatoodete ja -teenuste väärtustamist. See kehtib eelkõige kohalike toidukaupade suhtes, sest paljud tegevusgruppid saavad anda toetust põllumajandustootjatele ja -töötajatele uuenduslike projektide läbiviimiseks eesmärgiga parandada ettevõtte konkurentsivõimet.

Paljudes maapiirkondades on raske säilitada elujõulist põllumajandustegevust. Struktuurilised probleemid (looduslikud takistused, talude väike suurus või müügikohtade kaugus) ja turuga seotud raskused (tugev konkurents ja hinnasurve põllumajandustoodetele) loovad põllumajandustootjatele rasked tingimused.

Üheks lahenduseks on põllumajandusliku tooraine väärimine kvaliteetseks toidukaubaks. Leader-projektid, mis on lisanud põllumajandustoodetele väärtust töötlemise ja turundustegevuse kaudu, on tõendanud, et selline lähenemine maaelu arengule tasub end igati ära. Uuenduslikkus on niisuguste arengute puhul tugevaimaks edasiviivaks jõuks ja Portugali Leaderi pilootprojekt on näide tüüpilistest hüvedest, mida on võimalik saada loova lähenemisega toodetele lisaväärtuse andmisel maapiirkondades.

Edu on tagatud

Portugali PROVE (PROMover e Vender, mis tähendab tõlkes "Reklaami ja müü") projekti algatas kohalik elanikkond ning see hõlmab kaheksat tegevusgruppi riigi mandriosas. PROVE on aktiivselt koondanud tegevusgruppide piirkondade tootjaid, et ühiselt turundada kohalikke värsked puu- ja köögivilju. Projekt aitab tootjatel oma tooteid reklaamida ja müüa otse klientidele õiglase hinna eest tagades samas toodete kõrge kvaliteedi.

Turundusprojekt kogub üha enam toetajaid ja PROVE on kiiresti muutumas suureks edulooks. See on ilmekaks tõenduseks selle

kohta, kuidas Leaderi toetus aitab piirkondadevahelise eduka koostöö abil anda kohalikele toodetele lisaväärtust. PROVE tegevusteks saadi esmakordselt toetust Euroopa Ühenduse EQUAL 2000-2006 programmi raames, EAFRD toetusega jätkati tegevuste arendamist. Kaheksa tegevusgruppi on PROVEle eraldanud ligikaudu 235 325 eurot EAFRD toetust. Projekti kogumaksumus oli 500 693 eurot, millega rahastati teabe levitamist projektitegevuste kohta mitmesuguste meediakanalite kaudu.

Projekti seminaridel ja töökoosolekutel koolitati niinimetatud vahendajad, kes levitasid PROVE meetodikat põllumajandustootjate ja tarbijate hulgas. PROVE personal andis põllumajandusettevõtetele ka otsest abi äriplaanide koostamisel. Kõnealusel teemal koostati hea tava käsiraamat. Tegevusgruppide-vaheline koostöö on kandnud vilja – Portugali toidusektor on laienenud ja tugevnenud, juurde on loodud kakskümmend uut PROVE piirkonda, mis ühendavad tootjaid tarbijatega PROVE kodulehe ja G-PROVE Interneti tellimissüsteemi kaudu.

PROVE kodulehe (www.prove.com.pt) e-poe süsteemil on projektitegevuses keskne koht ja seda on lihtne kasutada, julgustamaks uusi kliente toetama kohalikku toidusektorit. Kliendid saavad Interneti teel tellida värsked hooajalisi puu- ja juurvilju 7-8 kilostes kastides. Kastid toimetatakse kohale kord nädalas ja nende hind on 9-11 eurot sõltuvalt sisust. Kodulehel on nimekiri kõikidest saadaolevatest toodetest ja üksikasjalik teave tootjate, kogumispunktide ja

kohaletoimetamisega kohti. Kätesaadav on ka teave toodete toiteväärtuse kohta ning kodulehele on üles pandud retseptid, mis ergutavad kliente kasutama PROVE toidukaupa suuremates kogustes ja uuel viisil.

Keeruline haldustarkvara võimaldab Interneti tellimissüsteemil toimida automaatselt, võtta vastu klientide tellimusi ja salvestada nende andmeid, kalkuleerida toodete koguseid, mida vajatakse igalt tootjalt, planeerida tellimiskastide sisu ja printida vajalikke dokumente.

Kõrgtehnoloogilise PROVE turundusstrateegia rakendamise tulemusena saavutatud majanduskasv on muljetavaldav. Rajatud on üle 20 jaotuskeskuse, mis on turustuskanaliks kuuekümmenele PROVE projektis osalevatele tootjale. 2011. aasta alguses jõudis klientide arv üheksasajani. Ligikaudu 6.5 tonni aiandusaaduste müügist saadakse iga nädal klientidelt 8200 eurot tulu. PROVE tootja Maria Simões ütleb: „Me kõik teame, kuidas toota. Palju raskem on tooteid müüa. Ja nüüd on meil lahendus!“

© PROVE project

Sotsiaalmeedia turundus

PROVE turundab aktiivselt oma tooteid ja teenuseid sotsiaalmeedia kaudu. Näiteks seati sisse projekti *PROVE Facebooki lehekülj* (www.facebook.com/projectoprove) ja esialgne tagasiside sellest uuendusest oli äärmiselt paljutootav. 2011. aasta juuniks oli PROVE-l juba 635 facebooki järgijat, kellega saab projekt nüüd otse ja lihtsalt sotsiaalmeedia lehe kaudu suhelda.

Teavet PROVE projekti kodulehe kohta jagatakse Facebooki lehe kaudu ja sel moel jõuavad uudised eripakkumistest, teenustest või allahindlustest kohe suure hulga klientideni. Need kliendid ei pruugi küll regulaarselt sisse logida selleks, et jälgida viimaseid uuendusi PROVE kodulehel, kuid üha rohkem inimesi vaatab oma Facebooki lehti suhteliselt regulaarselt. Seega, sotsiaalmeedia kaudu teateid üles pannes jõuavad PROVE juhid suurema arvu potentsiaalsete klientideni kui tavaliste veebireklaamikampaaniate vahendusel.

”*Meie facebooki leht on osutunud väga kasulikuks turundusvahendiks, sest see on äärmiselt tõhus uudiste levitamiseks ja klientidelt kommentaaride saamiseks nende ootuste kohta meie toodete osas.*”

José Diogo, PROVE projekt

Sellised uued ja uuenduslikud otseturundusmeetodid on kiiresti muutumas meie elu igapäevaseks osaks üle kogu maailma. Üha enam inimesi laiendavad sotsiaalmeedia kasutust ja kui algselt oli facebook sõprade ja perega suhtlemise koht, siis nüüdseks on sellest saanud tõhus meediavahend, mis aitab inimestel kursis olla viimaste arengutega mis tahes neid huvitavate valdkondade, toodete või teenuste osas.

Sotsiaalmeedia „järgimise“ võimu oma huvides ära kasutamine pakub maaettevõttele uusi võimalusi. Selle uue äritegevusmeetodi põhinipp on regulaarsete lühikeste teadete postitamine, mis järgijatele pidevalt meelde tuletaks, miks nad peaksid teie tooteid ikka ja jälle kasutama ja miks oleks kasulik neid teistelegi soovitada. Ekspertide arvates on kõige tõhusamad klientide lojaalsusele suunatud sotsiaalmeedia postitused sellised, mis ärgitavad ettevõtjate ja tarbijate vahelise dialoogi arendamist. Pealetükkiv ja jäik müügistrateegia sellel äärmiselt dünaamilisel turundusareenil eriti tõhusalt ei toimi. Leader-toetus, mis on suunatud innovatsioonile, aitab maaettevõtteid ülalkirjeldatud teadmisi Interneti potentsiaalset oma äri edendamise huvides ära kasutada.

Sotsiaalmeedia ajastul ei ole meil vaja teavet otsida, sest teave leiab meid.

Leaderi loodud lisaväärtus muutub peavooluks: Hollandi tegevusgrupp toetab piimandussektori mitmekesistamise partnerlust

EL püüab Leader-metoodikat jõulisemalt integreerida erinevatesse MAK meetmetesse ja julgustab tegevusgruppetoetamaka põllumajandusprojekte. Hollandi piimandusprojekt näitab, kuidas kohalikud talunikud saavad Leader-lähenemist oskuslikult ära kasutada.

© Rita van Biesbergen / Mugmedia

Leader-lähenemine on muutunud järjest mõjuvõimsamaks ja esialgne eksperimentaalne metoodika on küpsedes saanud ELi maaelu arengu poliitika peavoolu üheks osaks. Arvatakse, et Leader-lähenemise tähtsus suureneb veelgi. Euroopa põllumajanduse ja maaelu arengu volinik Dacian Cioloș ütles hiljuti: „Leader-tüüpi kohalik initsiatiiv jääb maaelu arengu poliitika keskmesse. Meie eesmärk on sellist lähenemist mitte ainult tugevdada, vaid ka laiendada, ning kasutada maaelanikkonna algatust muu hulgas kohaliku põllumajandustegevuse korraldamisel ja struktureerimisel ning kohalike toodete arendamisel.“

Leader-lähenemise osas tuleb veel mõelda, kuidas Leader-metoodikat tulevikus veelgi paremini maaelu arengu peavoolu tegevustesse juurutada. Maaelu arengu programmidele (MAK) on tehtud ülesandeks ergutada „Leaderi peavoolustamist“ ja paljudel tegevusgruppidel on õnnestunud laiendada Leaderi haaret ELi maaelu arengu metoodite hulgas. See suurendab lisaväärtuse loomise võimalusi Leaderi toetusel. ENRD asutas spetsiaalse fookusgrupi, mille ülesandeks on uurida võimalusi Leaderi jätkusuutlikkuse tugevdamiseks ja teha ettepanekuid Leader-metoodika edasiseks täiustamiseks.

ENRD kodulehel on suur hulk aruandeid fookusgruppide tööst Leader-meetodi rakendamise täiustamise kohta. Aruannetes toodud ettepanekud hõlmavad Leader-lähenemise rakendamise mehhanisme, uuenduslikke jooni ja koostöömeetmeid.

Partnerlusmeetodi mõjuvõimu on kõikides ENRD Leaderi fookusgruppide aruannetes nimetatud kui uuenduslikkuse, koostöö ja alt üles lähenemisviisi ühist allikat.

Partnerluse mõjuvõim

Üks fookusgrupp uuris võimalusi, kuidas säilitada Leaderi uuenduslikke omadusi. Selle tulemusena järeldati, et Leaderi võime tekitada uusi piirkonnasiseseid sidemeid annab tõuke palju suurema edu saavutamiseks, kui see oleks võimalik ühel tegijal. Fookusgrupi järelduses toodi välja, kuidas Leader-metoodika aitab toetada uuenduslikkust uut tüüpi partnerlustes. Samuti märgiti, et tegevusgrupi partnerluse otsuste tegemise süsteem (hõlmab kohalike maaelanike, eraettevõtjate ja vabatahtlike sektori esindajate ühiskomiteed) on paljude maapiirkondade jaoks väga uuenduslik.

Leaderi uuenduslikkuse säilitamise fookusgrupp pööras tähelepanu rollile, mida Leader võib etendada laiema partnerluse kujundamisel. Leader aitab kohaliku arengustrateegia protsessi kaasata eelkõige need kohalikud tegijad ja sidusrühmad, kelle huvides strateegia koostatakse, või viia läbi projekte, mis aitavad arendada nende piirkonda.

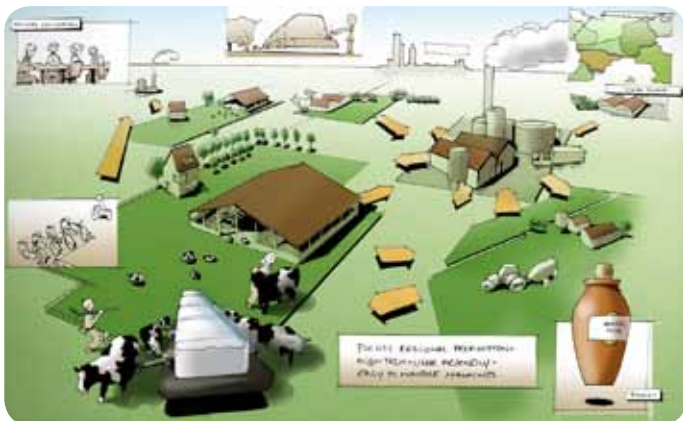
Fookusgrupp on toonud mitmeid näiteid, mis eelnimetatud järeldusi kinnitavad. Üks nendest kirjeldab Madalmaade Zuid Oost Drenthe tegevusgrupi uuenduslikku partnerlust, kus luuakse uusi sidemeid piimatolude, põllumajanduslike toiduettevõtete ja maapiirkonna elanike vahel. See projekt näitab, kuidas Leaderi peavoolustamine aitab kaasa ühise põllumajanduspoliitika kõrgema taseme eesmärkide täitmisele, nagu näiteks ELi piimasektori mitmekesistamine.

Koostöö Hollandi piimasektoris

Schoonebeeki piirkonna kahe piimataluniku (vennad Wilmsid) juhtimisel loodud Hollandi tegevusgrupi projekt keskendub vendade loodud partnerlusele, kuhu kuuluvad karjakasvatavad, kohaliku põllumajandusliku toidutööstuse ettevõtted, samuti maaelanikud, avaliku sektori asutused, looduskaitsjad ja turismiettevõtjad. „Koostöö on meie uut tüüpi piimatalu arendamise võti,“ ütlevad Berend Jan ja Bouke Durk Wilms.

Projektis osalevad maaelu arengu erinevad sidusrühmad on koostanud ühise uuendusliku kontseptsiooni, mille eesmärk on vastastikku kasulikku koostööd teha ja üksteist toetada. Suur hulk tööd ja 134 000 eurot EAFRD toetust Madalmaade MAKi Leader-meetme eelarvest on investeeritud üksikasjaliku kava väljatöötamiseks, et aidata Wilmside-sugustel piimatalunikel suurendada oma ettevõtte konkurentsivõimet ja ühendada põllumajandusettevõtte kohaliku maamajandusega.

Ülalnimetatud kontseptsioon ongi projekti peamine tulemus. See annab põllumajandusettevõtjatele ja nende partneritele kindla struktuuriga kava ja teadliku visiooni sellest, kuidas oma organisatsiooni ühiselt arendada nii, et see looks sünergiaid ja pakuks paremaid võimalusi kõikidele sidusrühmadele.

© JAM visual thinking

„Nagu kõik põllumajandusettevõtjad, peame ka meie vastu vaatama uuele Euroopa põllumajanduspoliitikale. See nõuab muudatuste läbiviimist ettevõttes.“

Berend Jan and Bouke Durk Wilms

Inimesed, kasum ja planeet

Leader-projekti raames väljatöötatud kontseptsiooni aluseks on kolm põhimõtet - inimesed, kasum ja planeet. Selle algatuse tähtsaim tugipunkt on inimesed, kes mõistavad, kui suurt kasu võib tuua põllumajandusettevõtjate oskuste suurendamine, mis võimaldab spetsialiseeruda ja koostööd teha. Vastastikku tulutoovate suhete loomine kogukonnas tähendab ka seda, et talunikud räägivad naabritega ja kuulavad neid. Lihtne suhtlemine aitab üle saada konfliktidest, mida tekitavad vastastikune mõistmatus, ning aitab vähendada talunike eraldatust kogukonnast, kus nad elavad.

Koos sellega, kuidas talunikud sulanduvad üha paremini oma kogukonda, avastavad nad uusi võimalusi ettevõtlusalaseks koostööks ja tulu teenimiseks. Need võimalused hõlmavad maaturismi arendamist ja tegevusi, mille läbiviimise kulude omavaheline jagamine vähendab energiakasutust ja avaldab sellega positiivset mõju kogu planeedile. Keskkonnasõbralik põllumajandusmaa kasutamine, näiteks külvikorrad, on samuti üks osa kontseptsioonist, mille eesmärk on vähendada sõltuvust intensiivsest põllumajandusest, parandada suhteid keskkonnateadlike kohalike elanikega ning arendada ökoturismi.

Zuid Oost Drenthe tegevusgrupp⁹ või projekti **Agrocenter**¹⁰ partnerorganisatsiooni kodulehelt leiab täpsemat teavet vendade Wilmside kontseptsioonist ja nende teistest huvitavatest piimasektori mitmekesistamise algatustest, näiteks „Lehmade kogukond“, mis on koostöö kolme piimataluniku vahel, kes tahavad luua suure spetsialiseerunud piimaettevõtte, või kariloomade heaolu projektist „Lehmadele mugav“.

Leader-lähendamist saab kasutada mitmesuguste MAK meetmete rakendamisel.

9 www.provincie.drenthe.nl/landelijkgebied/gebieden/zuidoost-drenthe-0/leader/

10 www.agrocenter.wur.nl/NL/AgroLanderij/

Kohalikud tegevusgrupid edendavad keskkonnahoidlikku lähenemist: Leader-toetus toob mitmesugust kasu jõe majandamise projektile Belgias

Loodusressursid on ELi maapiirkondade alustugi ja tegevusgrupid saavad aidata kogukondadel ellu viia mitmesuguseid kohalikul tasandil juhitavaid keskkonna majandamise projekte. Need hõlmavad nii lühiajalisi ja väikesemahulisi Leaderi tegevusi kui ka pikemaajalisi projekte.

Keskkonnahoidlikkus on Leader-projektide tähtis eesmärk. Need eesmärgid väljendavad „rohelist lähenemist“, mida EAFRD edendab maapiirkonades kui üht osa MAKi panusest *ELi majanduskasvu strateegiasse 2020*¹¹. Euroopa maapiirkondades mõistavad kogukonnad loodusressurssidest hoolimise tähtsust ning Leader on altpoolt tuleva algatusena läbiviidavaid keskkonnaprojekte juba pikka aega toetanud. Keskkonnaprojektid hõlmavad muu hulgas looduslike liikide või maastikuelementide kaitsmist ning vee ja mulla kvaliteedi parandamist.

Leaderi osalemine keskkonnaprojektides on näidanud, et sellist tüüpi projektid nõuavad lõpp-eesmärgi saavutamiseks sageli pikemaajalisi ühiseid tegevusi. Tegevusgrupid, mis vastutavad mitmeaastaste kohalike strateegiate täitmise eest, saavad anda toetust uuenduslikele kogukonna algatatud jätkuprojektidele. Lisaks on võimalik nendel tegevusgruppidel, mis töötasid eelmisel programmiperioodil 2000-2006, jätkata pikaajaliste keskkonnaprojektide toetamist ka käesoleval programmiperioodil.

Protsessi käigus on jäädud kindlaks uuenduslikkuse põhimõttele, sest kogukondade algatatud projektide käigus viiakse läbi uusi tegevusi, mis on seotud eelnevalt tehtud tööga. Seega on tegevusgrupp keskkonna- (ja teiste) maaelu arengu projektide stabiilse rahastajana väärtuslik allikas.

RIVEO

Leaderi võimet tagada nii järjepidevus kui ka uuenduslikkus näitab ilmekalt Belgias läbiviidud RIVEO projekt. Wallonia Pays de l'Ourthe tegevusgrupi ökoturismi skeem rakendab säästva arengu põhimõtteid. Tegemist on 1998. aastast Leaderi toetust saanud kohalikul tasandil juhitava ökoturismiteenuseid osutava projekti uue etapiga.

Cécile Schalenbourg Wallooni maaeluvõrgustikust kinnitab: „RIVEO on üks osa altpoolt tulnud algatuse jätkuprojektist, mis tõendab, et pideva toetuse tagamine julgustab kohalikke tegevusgruppe välja tulema uute, järjest laiemat kõlapinda leidvate ideedega.“ Ökoturismi projekt alustas Leader-toetuse abil vana mõisamaja renoveerimist külastuskeskuseks. Keskus, kus on väljapanekud kohaliku piirkonna taimestiku ja loomastiku kohta, etendab ühtlasi antud maapiirkonna turismimajanduses olulist rolli.

Kogukond otsustas pärast algset projekti saatnud edu laiendada loodusturismi võimalusi ja kasutada tegevusgrupi toetust keskkonnaliste väljapanekute kaasajastamiseks. Ambitsioonikate plaanide tulemusena koostati kõnealune RIVEO projekt, mille raames töötati välja mitmed jõega seotud turismi- ja avalikud teenused, keskendudes sealjuures majanduslike aspektide osatähtsuse suurendamisele.

Suur osa RIVEO projektist keerleb kalastamise ümber ja erilist rõhku pannakse tegevusgrupi piirkonna tutvustamisele kohana,

© Tim Hudson

kus saab koos perega kala püüda ja lõbusalt aega veeta. Enam kui 82 000 eurot EAFRD toetust on kasutatud selle eesmärgi täitmiseks. Leader investeeringutoetusega rajati uus „kalastusjaamade“ võrgustik, viidi läbi turunduskampaania ja anti välja mitmed teadlikkust tõstvad tooted teemal „Loodus ja kalastamine“. Viimane on pälvinud inimeste tähelepanu ja aitab tagada keskkonnahoidlike põhimõtete järgimise õngitsemisel.

Projektis osalev François Adant arvab: „RIVEO on hea näide keskkonnahoidlikust maaelu arendamisest. Projekt suurendab siin Ourthes meie inimeste elukvaliteeti, aitab luua uusi osalise ajaga töökohti ja edendab turismist saadava sissetulekuga kogukonna majandusarengut. Samal ajal hoolitsetakse projektitegevustega meie jõekeskonna ja veeliikide eest.“

RIVEO ökoturismi paketid toimivad tänaseks suurepäraselt ja lähemat teavet selle kohta, mida on võimalik kogukonna eestvedamisel saavutada maaelu arengu projektis jätkutegevustega, saab [projektikeskuse kodulehelt \(www.riveo.be/en\)](http://www.riveo.be/en).

Praegu on käsil RIVEO uue etapi kavandamine, mille käigus katsetatakse uusi niššiturge. Kaasaegse tehnoloogia kasutamine õngitsemisel kogub üha enam populaarsust ja tulevane projekt uurib võimalusi, kuidas satelliidi juhitud geograafilise positsioneerimise süsteemid (GPS) saaksid pakkuda uuenduslikku lähenemist nii kalastamisel kui ka uute matkaradade koostamisel.

Täpsemat teavet projekti kohta leiab [Walloon maaeluvõrgustiku kodulehelt \(www.reseau-pwdr.be/reseau-pwdr/bonnes-pratiques/fr/index_fr.cfm\)](http://www.reseau-pwdr.be/reseau-pwdr/bonnes-pratiques/fr/index_fr.cfm).

Leader-lähenemise keskkonnaaspekt aitab tegevusgruppidel edendada ühiskonna terviklikku ja keskkonnahoidlikku juhtimist.

”Tegevusgrupid saavad anda toetust jätkutegevustele, mis julgustab kohalikke tegevusgruppe välja tulema uute, järjest laiemat kõlapinda leidvate ideedega.”

Cécile Schalenbourg, Wallooni maaelu võrgustik

Uued kohalikud tegevusgrupid kasutavad rahvusvahelisi võimalusi: Tšehhi Vabariik, Eesti ja Slovakkia jagavad kogemusi kultuuriväärtuste säilitamise alal

Leader rahvusvahelise koostöö toetus on mõeldud sünergia loomiseks tegevusgruppide vahel. Rahvusvaheline koostöö loob hüvesid, mida tegevusgrupid ei suudaks üksinda saavutada. Koostöö on Leader-lähenemise üks peamisi vahendeid lisaväärtuse loomiseks.

Tegevusgrupid loovad kõikjal ELis Leaderi toetuse abil lisaväärtust, mida käesolevas kogumikus kirjeldatud projektid ka veenvalt tõendavad. 2011. aasta märtsis oli liikmesriikides kokku 2195 tegevusgruppi ja uusi luuakse üha juurde.

Suur osa 2195st tegevusgrupist on suhteliselt uued ning pole saanud eriti kaua Leader-lähenemise kogemusi omandada. Tegevusgrupid on aga kiired õppima ning omandavad kogemusi pikaajaseks tegutsenud ja Leader-meetodite rakendamises kogunud tegevusgruppidele. Uute tegevusgruppide loomiseks töötab ENRD kontaktpunkt välja spetsiaalseid suutlikkuse tõstmise vahendeid, mis võimaldavad uutel tegevusgruppidele kiiremini rakendada kogu Leaderi potentsiaali. ENRD organiseeris 2011. aasta jaanuaris Leader ürituse, millest võttis osa 300 inimest, kes said koolituse kohaliku arengu strateegia koostamise ja rahvusvahelise koostöö parima praktika osas. Kõnealuse ja teiste Leaderi ürituste kohta saab lähemat teavet [ENRD kodulehel](#)¹². Üritusel tehti ka kokkuvõtte ENRD Leaderi fookusgrupi aruandest koostöömeetodite hindamise kohta.

Fookusgrupp uuris tegevusgruppide vahelise koostöö suurendamise võimalusi ja hindamise tulemuste põhjal saadi muu hulgas rohkem teavet rahvusvahelise koostöö reeglite kohta erinevates liikmesriikides. Õigete välispartnerite leidmiseks on kindlasti abiks teave teiste maade võimaluste kohta. See „avabki ukse“ lisaväärtuse loomise võimalustele, mida rahvusvaheline koostöö pakub.

© Muzeum turistiky, zimnich sportu a řemesel; Deštné v O. h.

Uute tegevusgruppide koostöö

Rahvusvaheline koostööprojekt uute tegevusgruppide piirkondade – Tšehhi Vabariigi, Eesti ja Slovakkia – vahel näitab, millist lisaväärtust on võimalik luua rahvusvahelise koostööga. Silva Anspal, rahvusvahelise koostööprojekti „Koostöö kultuuriväärtuste kasutamisel“ juhtpartner Eesti tegevusgrupi esindaja, rõhutas projekti ettevalmistava töö tähtsust. Ta sõnas: „Ettevalmistustöö on väga oluline, kui soovitakse saavutada projektis head sünergia. Meil läks aasta, enne kui olime valmis projektitööga alustama. See aeg kulus kõikide rahvusvaheliste koostööprojektide juhtide kinnituse saamiseks, kuid oli seda väärt, sest meie koostöö on olnud väga viljakas.“

Koostööprojektid peavad olema suutelised näitama, et kogemuste vahetamine projekti raames toob sotsiaalmajanduslikku või keskkonnaval kasu kõikide osalevate tegevusgruppide piirkondadele. Koostöö peab maaelu arengu eesmärkide saavutamisel etendama tähtsaimat rolli. Antud juhul avaldus Tšehhi Vabariigi, Eesti ja Slovakkia koostööna saavutatud lisaväärtus uutes oskustes, mis omandati kultuuriväärtuste säilitamise meetoditega tutvumisel. Kristina Garrido Holmova Tšehhi Vabariigi Sdružení SPLAV tegevusgrupi projektist väidab: „Rahvusvaheline koostöö on olnud meie tegevusgrupi piirkonnale väga väärtuslik, sest õppisime uusi meetodeid, kuidas arhitektuuriväärtuste säilitamise ja kohalike maastike kaitsmise kaudu oma kultuuriväärtusi alles hoida.“

12 See http://enrd.ec.europa.eu/en-rd-events-and-meetings/en-rd-events/en/leader-as-a-driver-for-rural-europe_en.cfm

Rahvusvahelise koostööprojektile, milles osalesid ka traditsioonilise käsitöö meistrid, eraldati 90 000 eurot EAFRD toetust. Raha kasutati projektis osalevatele Tšehhi ettevõtjatele konserveerimistehnika demonstreerimiseks Järva maakonnas Eestis ja vastupidi. Lisaks andsid omapoolse panuse mitteametliku partnerina Kysakist pärit Slovakkia kultuuripärandi esindajad.

Rahvusvahelise koostöö erinevate tegevuste tulemusena paranesid kultuuripärandi säilitamise oskused kõikides piirkondades, samuti tõsteti esile kultuuripärandi rolli majanduse arendamises. Euroopa maapiirkondade mitmepalgeline kultuur kätkeb endas hulgaliselt võimalusi kultuuripärandi turismiks. Maapiirkondade kultuuriväärtuste säilitamiseks on vaja traditsiooniliste käsitööoskustega inimesi. Rahvusvahelises koostööprojekti osalejad on sellest teadlikud ja tegevusgruppide piirkonnad on jaganud vastastikku palju kasulikke kogemusi oma kultuuripärandi targaks kasutamiseks.

Tulevased põlvkonnad

Tegevusgruppide piirkondades elavad noored etendavad suurt osa oma piirkonna kultuuripärandi ressursside dokumenteerimisel. Noortele maaelanikele korraldati fotograafiakursus, mis andis neile oskuse jäädvustada kultuuriobjektide ja -kohtade seisukorda ja viia läbi inventuure, mida saab kasutada restaureerimise või turismi arendamise eesmärgil. Korraldatud fotonäitused on aidanud tõsta inimeste teadlikkust kultuuripärandist kui maaelu arengu edasiviivast jõust, ning noored inimesed said kasulikke teadmisi sellest, kuidas viiakse ellu kohaliku kogukonna algatatud projekte.

Noorte kaasamine rahvusvahelistesse koostööprojektidesse aitab suurendada nende huvi oma piirkonna tuleviku vastu. Koostööga kaasnevad reisimisvõimalused annavad noortele niisugustes projektides osalemiseks hea stiimuli ning olulist oskusteavet Leader-tüüpi projektide ettevalmistamiseks, elluviimiseks ja rahastamiseks. Lisaks tehnilist laadi teadmiste saadakse kvalitatiivseid ja isiksuse arengut puudutavaid tulemusi. Selle kohta toob näite Kristina Garrido Holmova, kes kõikidele projektipartneritele viidates märgib: „Lisaks kultuuriväärtuste kasutamise oskustele saime teada kultuurierinevustest, avastasime ühiseid jooni ajaloo, õppisime võõrkeeles suhtlema ja tugevdasime ühtsesse Euroopasse kuuluvuse tunnet.“

” Igal partnerriigil on oma reeglid koostööprojektide läbiviimiseks – seda tuleb aktsepteerida. ”

Silva Anspal, Järva Arengu Partnerite juht

Rahvusvahelise koostööprojekti tegevused on motiveerinud noort põlvkonda läbi viima jätkuprojekti peamiste projektipartnerite vahel. Täpsemat teavet projektitegevuste stimuleerivatest tulemustest saab Tšehhi (www.sdruzenisplav.cz) ja juhtpartneri Eesti (www.jap.org.ee) tegevusgrupi kodulehtele.

© Andrus Kopliste

Tegevusgrupid peavad näitama, et rahvusvahelise koostööprojekti tulemusi ei ole igal tegevusgrupil eraldi võimalik saavutada.

Leader-meetodi ülekandmine: Leader kohalikud tegevusgrupid ja kalanduspiirkondade kohalikud tegevusgrupid koordineerivad Soome kalanduspiirkondades maaelu mitmekesistamise tegevusi

Leaderi alt üles lähenemisviisi põhitunnused saavad uuenduslikkuse ja koostöö kaudu ELi maaelu arendamise programmide üheks osaks; teised poliitika valdkonnad ELis ja väljaspool ELi on samuti hakanud Leader-meetodit rakendama.

Euroopa Komisjoni Leader-lähenemine on ELi maaelu arengu tegevuste tõhusa rahastamismudelina leidnud nüüdseks kindla koha. Teisedki riigid peale Euroopa Liidu liikmesriikide on tunnustanud hüvesid, mida saadakse tegevusgruppide juhtimisel elluviidavate altpoolt tulevate algatuste tulemusena, ning Leader-meetodit on hakatud rakendama paljudes maapiirkondades üle kogu maailma. Leader-lähenemist peavad tõhusaks rakendusvahendiks ka teised ELi finantsabi allikad, näiteks Euroopa Kalandusfond (*European Fisheries Fund - EFF*).

Euroopa Kalandusfond on suunatud muuhulgas ka liikmesriikide kalanduspiirkondade toetamiseks ja EFF rakendab kalandusfondile kohandatud Leaderi mudelit, mis hõlmab spetsiaalset eelarvet ja kalanduspiirkonna kohalikke tegevusgruppe (*edaspidi kalanduse tegevusgrupp*).

EFF kalanduse tegevusgruppide ja EAFRD kohalike tegevusgruppide eesmärgid täiendavad üksteist, sest suur osa kalanduse tegevusgruppide ülesannetest puudutab kohalike kalandussektorite ja nende piirkondade vaheliste sidemete tugevdamist. Kalanduse tegevusgruppide vahendusel antava EFF toetuse eesmärk on aidata kaasa kalatootmise kaasajastamisele ja kalatoodete valiku suurendamisele ning vastavate turustusvõimaluste leidmisele. Seega, kalanduse tegevusgrupid aitavad kaasa maapiirkondade kalanduspiirkondade majanduse arendamisele ning paljud Leader tegevusgrupid teevad tihedat koostööd oma kolleegidega kalanduse tegevusgruppidest.

© Erno Salonen

Leaderi jälgedes

Leader tegevusgruppide ja kalanduse tegevusgruppide koostöö toimib hästi Soomes, kus kalanduse tegevusgrupid on loodud Leader tegevusgruppide juurde. Kõik Soome kalanduse tegevusgrupid on mittetulundusorganisatsioonid ning nad jagavad administratiivtugistruktuure Leader tegevusgruppidega. Kalanduse tegevusgruppidel on aga moodustatud Leader kolleegidest erinevad partnerlused, neil on erinev projektide valiku kord ning selgelt eristatavad strateegiad ja raamatupidamine.

Hanna-Leena Talvensaari Soome kõige põhjapoolsemast Leader tegevusgrupist Lapimaal kirjeldab, kuidas kõnealused kaks ELi rahastamissüsteemi ühtivad ja aitavad tuua vastastikku kasu: „Meie kogemuse kohaselt on kalanduse tegevusgruppide ja Leader tegevusgruppide eesmärk täpselt samasugune – hoida elujõulisena ja arendada just neid maapiirkondi ja elatusallikaid, mis kohalikele inimestele ja tingimustele kõige paremini sobivad.“

Leader tegevusgrupid ja kalanduse tegevusgrupid teevadki seetõttu sageli paralleelselt tööd ja Leader-lähenemist järgides saavad kalanduse tegevusgrupid EFF toetust eraldada otse kalanduspiirkondadele. Põhja-Lapimaa piirkonna kalanduse tegevusgrupi projektikoordinaator Markku Ahonen kirjeldab, kuidas arendustegevusi kalandussektoris siiani on korraldatud: „Projektitegevusi algatasid ülevalt poolt haridus- või teadusasutused või teised suuremad institutsioonid. Leaderi töö toimub aga alt üles algatuse põhimõttel, seega Leader tegevusgruppide

Ühe osana saavad ka kalanduse tegevusgrupid tegutseda kalandussektoris alt üles lähenemisviisi alusel ning see on suur saavutus.“

Leader tegevusgruppidele on kalanduse tegevusgruppidega paralleelselt töötamine samuti kasulik. Hanna-Leena Talvensaari kinnitab: „See annab Leader tegevusgruppidele väärtuslikke kogemusi erinevate arendusfondidega töötamiseks. Tõsi küll, keeruline on läbi viia ühisprojekte, mida rahastavad nii kalanduse- kui ka Leader tegevusgrupid, kuid ka eraldi projektid aitavad saavutada sama põhieesmärki.“ Kalanduse ja Leader tegevusgrupid jätkavad kohaliku kogukonna algatatud koostöötegevust Põhja-Lapimaa traditsioonilise maamajanduse mitmekesistamisel uute turismiteenuste arendamise kaudu.

Turismialane koostöö

Turism on Lapimaal kasvav majandusharu ja aitab luua uusi võimalusi kohalikele ettevõtjatele. Kalanduse tegevusgruppide strateegilised eesmärgid hõlmavad kutseliste kalurite toetamist nende tegevuse mitmekesistamisel, näiteks kõrvalkutsena kalandusturismi arendamist. Leader tegevusgruppide paralleelsete tegevustena on kohalikes arengustrateegiates toodud muu hulgas Leaderi toetuse andmine väikesemahuliste loodusturismitegevustele, näiteks rattamatkadele, jahipidamisele ja kalastamisele „Keskööpäikese maal“.

Kalanduse ja Leader tegevusgruppide personal koordineerib tegevusi turismivaldkonnas, et tugevdada külastuskeskuste materiaalselt baasi ja laiendada turismitoodete valikut Lapimaal. Markku Ahonen märgib, et kalanduse tegevusgruppide toetus oli eriti vajalik kohalikele kalandussektorile konkreetsete tegevuste mitmekesistamiseks: „Siinsetel kaluritel pole turismivaldkonnas kuigi palju kogemusi. Projekti peamiseks eesmärgiks oli anda kaluritele maksujõuliste turistide teenindamiseks vajalikke põhioskusi. See tähendab oskusi, mida nõutakse seadustes ja neid, mis on vajalikud turistide rahulolu tagamiseks.“

”Kalanduse ja Leader tegevusgruppide eesmärk on täpselt samasugune – hoida elujõulisena ja arendada just neid maapiirkondi ja elatusallikaid, mis kohalikele inimestele ja tingimustele kõige paremini sobivad.“

Hanna-Leena Talvensaari,
Soome põhjapoolseim tegevusgrupp Lapimaal

Kalanduse ja Leader tegevusgruppide territooriumide, kaluritele mõeldud turismialase erikoolituse väljatöötamise ja läbiviimise kogumaksumus oli 78 000 eurot, millest 90% moodustas EFF toetus. Projekti tulemuseks oli seitsme uue loodusturismitoote väljatöötamine. Leader tegevusgrupi toetusel toimuvad tegevused on Põhja-Lapimaa maaturimiettevõtjate arendamisel andnud sama häid tulemusi.

Tegevusgrupid on EAFRD fondide kasutamise tulemusena välja töötanud üle 25 erineva turismitoote. Ühe näitena võib tuua loodusmatkaradade võrgustikku „Panoraamrada“. Projektille antud 42 000 euro suuruse EAFRD toetuse abil ehitati matkarada, mis kulgeb mööda Tana jõe kallast Norra piiri ääres. Siiani sai piirkond teatavat sissetulekut lõhepüügiturismist, kuid hooaeg on lühike ja Leaderi Panoraamrajaga loodetakse haarata uus külastajate turg. Leader ja kalanduse tegevusgrupid arvavad, et projekti pikaajalise mõju tulemusena pikeneb ka nende territooriumil paiknevate majutus- ja Lapimaa kultuuriteenuseid pakkuvate maatetevõtete turismihooaeg.

*Täpsemat teavet Leader tegevusgruppide täiendava kalanduse tegevusgruppide tegevuste kohta leiab **FARNET organisatsiooni kodulehelt** (<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet/>).*

Leaderi edu tulemusena on Leader-meetodit hakanud rakendama mitmed erinevad arendusprogrammid kogu maailmas.

The European Network for Rural Development ONLINE

<http://enrd.ec.europa.eu/>

The screenshot shows the ENRD website interface. At the top, it says 'European Commission European Network for Rural Development'. Below this is a navigation bar with links like 'Home', 'Policy in Action', 'Country', 'Themes', 'Leader', 'Networks & Networking', 'Publications & Events', 'Events & Meetings', 'Info', and 'Log in'. A main banner area includes a small image of a rural landscape and a search bar. Below the banner is a large map of Europe with various country flags placed over it, under the heading 'Connect with EU'. To the right of the map are several sidebar widgets, including 'Companion Evaluation Network', 'Leader Gateway', and a news section with a headline 'International Green Work in Berlin'. A prominent green starburst graphic in the bottom right corner of the screenshot contains the text: 'NEWS visit the RDP Projects database for more Leader examples'.

DOI: 10.2762/38663

ISBN 978-92-79-23667-9

9 789279 236679